

CÁCH ĐIỆU HOA LÁ - ỨNG DỤNG TRONG ĐỒ ÁN TRANG TRÍ (Phần 1)*

Trích dịch tài liệu "Hua hui ji chu tu an-Đồ án trang trí hoa lá cơ bản"

Tác giả: Lục Hồng Dương-NXB Mỹ thuật Quảng Tây, Trung Quốc ấn hành.

I. Tổng quan về đồ án trang trí hoa lá:

H.1 Vẽ kiểu tả thực

Thiết kế đồ án trang trí hoa lá là một môn tối trọng yếu đồng thời là môn có nội dung và đề tài được ứng dụng rộng rãi nhất trong lĩnh vực thiết kế trang trí hiện đại. Ví dụ: Thiết kế phục trang, thiết kế hoa văn trang trí đồ sứ, thiết kế trang hoàng tiêu chí (symbol), cho đến thiết kế trang trí chân tường hay kể cả thiết kế hoa văn trên thảm v.v... tất cả đều không thể bỏ qua tác dụng trọng yếu của việc thể hiện các thiết kế đồ án trang trí hoa lá bên trong tác phẩm. Ở Trung Quốc, đồ án trang trí hoa lá và các ứng dụng thực tiễn của nó có hẳn một bề dày lịch sử. Từ rất sớm, thời Ngụy Tấn Nam Bắc triều, khi danh họa Đôn Hoàng Tảo khai sáng nghệ thuật trang trí, đồ án trang trí hoa lá đã chiếm một số lượng lớn trong khối lượng tác phẩm

đồ sộ của ông, bất luận trên phương diện vận dụng nghệ thuật tạo hình hay phối sắc những đồ án trang trí này đều khiến người ta phải trầm trồ thán phục trong đó phải kể đến văn hoa sen, văn cỏ cuốn, tạo hình cự kỳ tinh xảo, màu sắc trang nhã, bố cục biến hóa tài tình. Ở các sản phẩm dệt cũng như gốm sứ truyền thống, sự vận dụng tạo hình đồ án trang trí hoa lá lại càng đa dạng linh hoạt, ví dụ như vải hoa đời Đường, vải tơ lụa đời Tống, nhìn chung đều có sự hiện diện đáng kể của đồ án trang trí hoa lá. Trong nghệ thuật chế tác gốm sứ, tiêu biểu nhất là gốm Thanh Hoa, đã sử dụng thủ pháp đồ án trang trí hoa lá để tiến hành trang trí cho sản phẩm của mình. Ngày nay, trong rất nhiều tác phẩm đương đại có tính trang trí cho dù ở thể loại nghệ thuật nào: đồ họa, sơn dầu, bích họa hay điêu khắc ... của những nhà nghệ thuật bất đồng ý kiến, bút pháp khác nhau bạn đều có thể nhận thấy bằng bạc đầu đó đồ hình hoa lá trang trí với tạo hình và màu sắc đẹp mê hồn. Như vậy chúng ta có thể thấy rằng nghệ thuật đồ án trang trí hoa lá đã từ lâu ăn sâu vào trái tim thiết tha yêu cuộc sống, thiết tha yêu nghệ thuật của mỗi người chúng ta.

II. Phương pháp cơ bản và các bước tiến hành thiết kế đồ án trang trí hoa lá:

Các thiết kế đồ án hoa lá cũng như các thiết kế đồ án động vật, đồ án nhân vật và cả đồ án phong cảnh v.v... đều có một phương pháp chung và các bước tiến hành cơ bản như nhau, đều cần phải kinh qua các giai đoạn quan sát và tả thực; luyện tập tạo hình cơ bản; bố cục có dạng hoa văn đơn lẻ, bố cục có dạng hoa văn liên tục-hai hướng, bố cục có dạng hoa văn thích hợp, bố cục có dạng hoa văn liên tục-bốn hướng và các bước khác ... hình thành một hệ thống thiết kế đồ án trang trí hoàn chỉnh. Hệ thống này bắt nguồn từ việc từng bước tiến hành luyện tập thâm nhập

thực tế cho đến giai đoạn thể hiện tác phẩm. Đây cũng chính là phương pháp học tập thiết thực và hữu hiệu. Sau đây chúng ta sẽ tuần tự đề cập đến từng vấn đề.

2.1. Quan sát và tả thực:

Quan sát và vẽ tả thực hoa lá là cách thức trọng yếu của quá trình thiết kế đồ án hoa lá. Trong suốt quá trình vẽ tả thực cần chú ý và quan sát thật kỹ lưỡng qui luật sinh trưởng cũng như các đặc tính của loài hoa, tạo hình của cánh hoa và số cánh, đặc điểm của nụ hoa, là loài hoa đơn nụ hay hoa đa nụ, dài hay ngắn v.v... Đặc biệt nên chú ý quan sát hình dáng của hoa dưới các góc độ khác nhau để xem xem góc độ nào có thể thể hiện được tốt nhất những đặc điểm chính của loài hoa. Có loài hoa nhìn chính diện không rõ đặc điểm thể nhưng khi nhìn trác diện lại rất sinh động ví dụ như hoa mai cô, đặc điểm nhìn chính diện so với hoa nguyệt quí và hoa đỗ đơn sai biệt rất lớn nhưng khi nhìn trác diện mới thấy dễ biểu hiện hơn. Nhắc đến tạo hình của lá, tất phải lưu ý quan sát đặc điểm ngoại hình của nó: lá dạng tròn hay dạng lá nhọn, gân lá đối sinh hay hồ sinh. Những thông tin này sẽ thông qua quá trình vẽ tả thực ăn sâu vào ý niệm thiết kế của bạn, sẽ khiến bạn trong lúc thiết kế một cách vô thức sử dụng tư liệu tích lũy trong tâm trí tiếp ứng ra bàn tay. Bởi thế chúng tôi nhấn mạnh tính trọng yếu của quan sát và vẽ tả thực là do những điểm đã nêu ở trên. (Xem H.1)

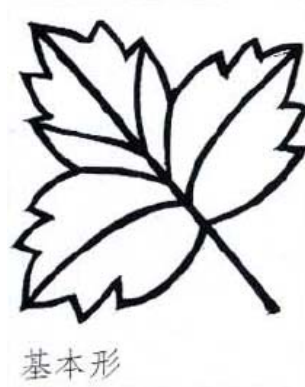
2.2. Thiết kế tạo hình cơ bản:

Từ tư liệu vẽ tả thực đi đến thiết kế một đồ án đòi hỏi chúng ta phải kinh qua một giai đoạn tạo hình cơ bản, đối với những người mới bắt đầu học tập nghiên cứu mà nói thì việc đem tư liệu tả thực chuyển thành đồ án tạo hình là cả một quá trình then chốt, nắm chắc quá trình này rồi mới có thể có được nền tảng vững chắc cho mọi chủng loại thiết kế sau này. Thực chất quá trình này là gì? Chúng tôi yêu cầu các bạn tiến hành phân tích các bộ phận của lá và bào hoa của các loài hoa tiến hành các qui ước và sự khái quát riêng, luyện tập sự biến hóa tạo hình từ nguyên thể đến giản lược, từ bất qui tắc đến qui tắc v.v... tiếp theo sử dụng các thủ pháp trang trí bằng điểm, đường, mảng ... sử dụng tất cả các hình thức cơ bản của bố cục trang trí các loại. (Xem H.2)

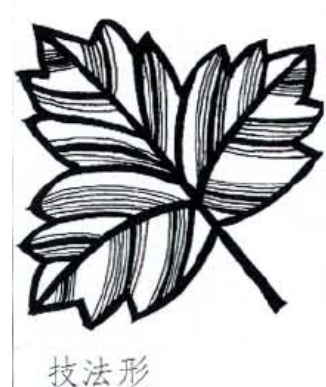
H.2

Hình vẽ tả thực

Hình cơ bản

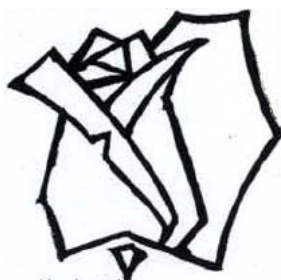
Hình vẽ có sử dụng kỹ pháp

Quá trình biến hóa hình dáng của lá cây

写生形

Hình vẽ tả thực

基本形

Hình cơ bản

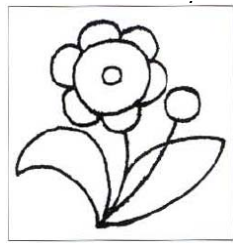

技法形

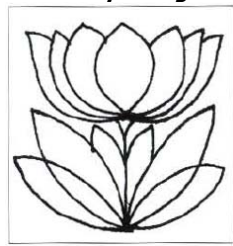
Hình vẽ có sử dụng kỹ pháp

Quá trình biến hóa hình dáng của hoa

H.3 Cách thức bố cục đồ án trang trí dạng đơn độc

Kiểu bố cục đồng đều

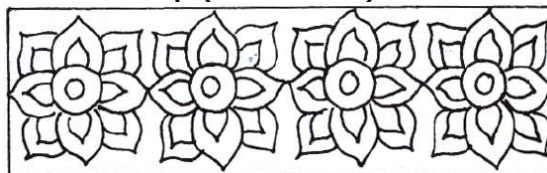
Kiểu bố cục đối xứng

2.3. Thiết kế đồ án trang trí dạng đơn lẻ:

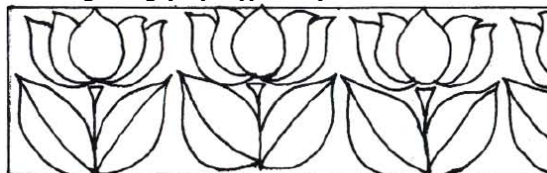
Sau khi đã có hình dáng cơ bản rồi, bước tiếp theo chúng ta sẽ dựa trên dự định của chúng ta (hình thành từ quá trình biến hóa tạo hình cơ bản) bố cục thành một đồ án dạng đơn lẻ. Phương pháp bố cục như sau: tổ hợp các yếu tố tạo hình hoa và lá dựa trên hai phương thức chính là đồng đều và đối xứng khiến nó trở thành một đồ án đơn lẻ tuy đơn giản mà hoàn chỉnh. Đồng thời sử dụng hiệu quả phối hợp của các màu sắc khác nhau để biểu hiện hấp lực cho đồ án. (Xem H.3)

H.4 Cách thức bố cục liên tục-hai hướng

1. Rải đều liên tục (Tán điểm thức)

2. Thẳng đứng (Trực lập thức)

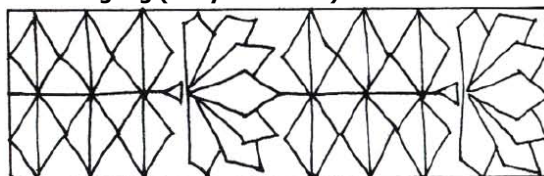
2.4. Thiết kế đồ án liên tục-hai hướng:

Đồ án liên tục dạng 2 hướng là một trong những hình thức trọng yếu của bộ môn thiết kế đồ án trang trí, phương án trang trí này sử dụng các đồ hình đơn lẻ bố trí theo hướng trên, dưới hoặc trái phải hình thành một đồ án trang trí đường diềm, nói chung thích hợp cho việc trang trí các đường biên trái dài, trang phục, đồ sứ và cũng hay được sử dụng trong lĩnh vực thiết kế bao bì. Cách thức bố cục liên tục-hai hướng biến hóa rất đa dạng, nhìn chung có thể phân làm 8 thể thức khác nhau. Trong suốt quá trình thiết kế, bạn nên chú ý qui luật biến đổi của từng loại. Ví dụ như các qui luật biến đổi lặp lại, to nhỏ, sắc điệu v.v... cốt sao đạt được hiệu quả thị giác hoàn chỉnh. (Xem H.4)

2.5. Thiết kế đồ án có dạng hoa văn thích hợp:

Hoa văn thích hợp chủ yếu dựa trên hình dáng bề ngoài của các loại sản phẩm để tiến hành thiết kế ví dụ hình tròn, hình vuông, hình tam giác ... tạo hình của đồ án phải thích hợp với một loại hình dạng nào đó. Cách thức bố cục loại đồ án dạng thích hợp chủ yếu được phân thành các hình thức bố cục sau: bố cục đều, đối xứng, nhiều tầng ... mang tính nghệ thuật cũng như giá trị thưởng thức mạnh mẽ. (Xem H.5)

3. Nằm ngang (Thủy bình thức)

4. Nghiêng xéo (Khuynh tà thức)

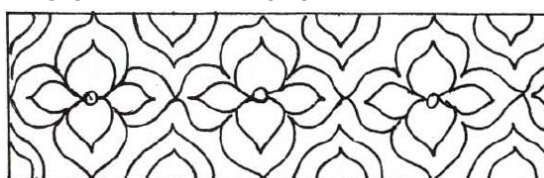
5. Đứt đoạn (Chiết tuyến thức)

6. Văn dạng sóng (Ba văn thức)

7. Nguyên thể & trích đoạn (Nhất chỉnh nhất bán thức)

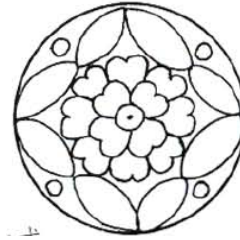
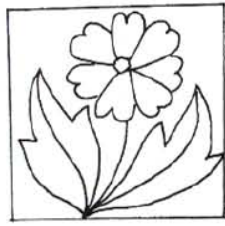
8. Xoay chiều (Hồi lữ thức)

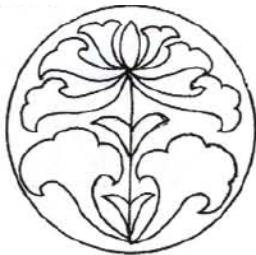
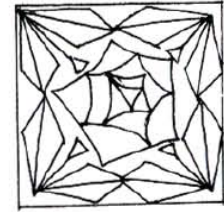
H.5 Các loại bố cục có dạng hoa văn thích hợp

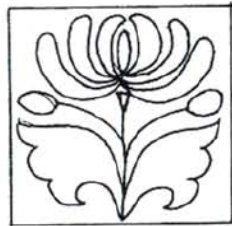
Bố cục đều

Bố cục hướng tâm

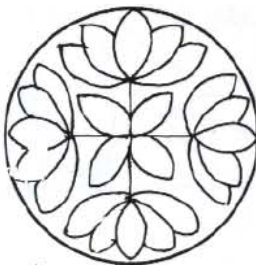
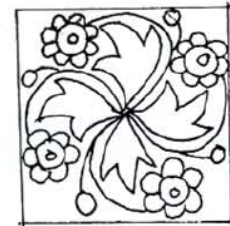

Bố cục đối xứng

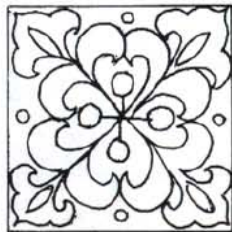

专式

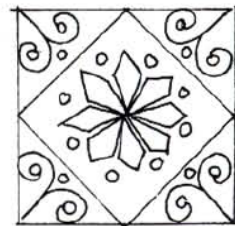
Bố cục xoay chiều

Bố cục ly tâm

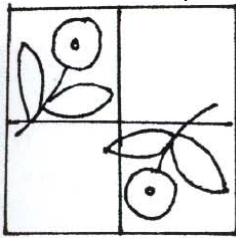
Bố cục 2 tầng

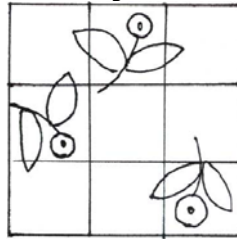
2.6. Thiết kế đồ án liên tục-bốn hướng:

Loại đồ án này chủ yếu dùng để thiết kế bề mặt chất liệu vải may trang phục. Đặc điểm lớn nhất của loại đồ án này chính là hình thức bố cục liên tục theo hướng trên dưới, trái phải và nhìn chung có thể chia thành các cách thức bố cục sau: bố cục 2 điểm, 3 điểm, 4 điểm, 5 điểm thông thường không vượt quá 6 điểm. Cách bố cục này dựa trên bội số để định số điểm. Đồ hình tại mỗi điểm nên có sự biến đổi về phương hướng, độ lớn nhỏ sao cho thuận mắt ở mọi góc độ. Hiệu quả của sự biến đổi trong đồ án liên tục-bốn hướng rất phong phú đồng thời cũng là tác phẩm trang trí thường thấy trên trang phục. (Xem H.6)

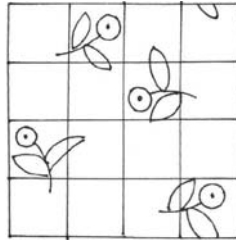
H.6 Cách thức bố cục liên tục-bốn hướng

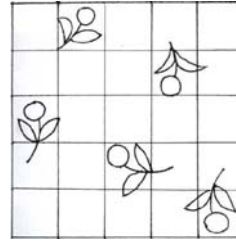
Kiểu 2 điểm

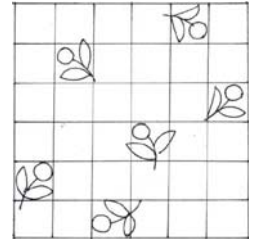
Kiểu 3 điểm

Kiểu 4 điểm

Kiểu 5 điểm

Kiểu 6 điểm

(Xem tiếp Phần 2)

Người dịch: **Phạm Xuân Bách**

Trích dịch từ bản tiếng Trung tài liệu "Hua hui ji chu tu an-Đồ án trang trí hoa lá cơ bản" của tác giả Lu Hong Yang-Lục Hồng Dương, Nhà xuất bản Mỹ Thuật Quảng Tây, Trung Quốc ấn hành.

* Ghi chú: Tựa đề của bài do người dịch đặt.